

**Posudek bakalářské/magisterské diplomové práce
Posudek - Závěrečná práce - CŽV**

Student: Petra HEFLEROVÁ

Obor: ČJ - D

Název práce v českém jazyce: Filmové adaptace literárních děl ve výuce literatury na SŠ

Název práce v anglickém jazyce: Film adaptations of literary works in teaching literature in high school

Vedoucí práce: Mgr. Filip Kumberec, Ph.D.

Oponent práce: PhDr. Ondřej Hausenblas

Diplomantka si vybrala téma atraktivní zejména tím, že vizuální recepce v naší době silně zasahuje do sféry čtenářství. Vztah mezi literární předlohou a v filmem je proto potřebné zkoumat, a do výuky zařazovat. (K této širší souvislosti čtenářské a vizuální gramotnosti však práce není zaměřena a nevyjadřuje se k ní, třebaže právě z toho by bylo mohlo vzejít sjednocující pojetí celku DP.).

K postižení vztahu předlohy a adaptace ovšem bylo vhodné důkladně prostudovat a inovativně zacházet s dostupnými prameny. Diplomantka sice bohatě cituje z několika vhodných prací, ale příliš často nedotahuje své závěry hlouběji než k povrchu věcí, k výčtu prvků, třebaže i vybíraných přímo z filmu. Takový nehluboký přístup ovšem může být praktický, když má učitel poměrně pohotově vytvářet příležitosti k práci s literaturou a filmem, ale pro skutečné učení a rozvoj žáka je nutné, aby učitel sám viděl hlouběji do jádra věci.

Diplomantce určitě prospělo, že si nastudováním několika pramenů udělala jasno v problematice, ale lépe by svou odbornost byla v DP prokázala, kdyby namísto hojných citací byla vyvodila nějaké závažné závěry pro svůj návrh výuky – pro práci s díly slovesnými a vizuálními. Obecná zjištění by musela být systematicky konkretizována. Například není zřejmé, co v DP pro autorčinu práci znamená informace z jedné odborné práce: „Podle sémiotiků je jakýkoli systém komunikace jazyk, otázkou však je, zda je film systémem komunikace. Podle filmového sémiotika Cristiana Metze nechápeme film proto, že známe jeho systém, ale jeho systém začneme chápat díky našemu chápání filmu; film nedokáže vyprávět tak dobré příběhy proto, že je jazykem, ale spíše se jazykem stal, protože vyprávěl tak dobré příběhy (Monaco, 2004, s. 153).“ (s. 23)

Nebo „Rozdíl ve čtení stránky a filmu je v tom, že čtenář stránky vytváří obraz, čtenář filmu ne, ačkoli oba pracují na interpretaci znaků, které vnímají. Čím více se jim podaří interpretovat, tím lepší bude v tomto procesu vztah mezi pozorovatelem a tvůrcem, a čím lepší rovnováha, tím závažnější a rezonantnější umělecký počin

(Monaco, 2004, s. 156) (tamže). Anebo konkrétní zmínky o švenkování na s 41. Za bohužel velmi slabé místo DP považuji diplomantčinu interpretaci samotného filmu Ostře sledované vlaky. Pouhým převyprávěním si nepomohla k dobrému uchopení smyslu díla. V pasážích o tématu a poselství (s.47 a 56) měla možnost si stanovit východiska pro učební jednotku a pro práci se žáky, avšak zde zůstala velice na povrchu, podobně jako v pasáži 5.2.1 Shrnutí a interpretace děje filmu. Mohla se aspoň pozastavit na svými vlastními větami o tom, že hrdina „postupně dospívá v muže a teprve, když je mužem v sexuálním slova smyslu, může projevit hrdinství, odvahu a zasáhnout do války tím, že pomůže partyzánům“ (s. 48) - Ale co to tedy má znamenat, to diplomantka už neřeší. A podobně v následující pasáži o tom, co může zaujmout žáky SŠ vlastně opominula ty nejvýznamnější ideové prvky, jako by žáky nebo cíle vzdělávání podceňovala.

V praktické části bohužel diplomantka nesleduje ucelený cíl práce s filmem a předlohou ve výuce, ale její lekce sledují spíše jednotlivé izolované cíle. Aktivity tak jsou jen útržky, nebudují cestu žáka k celkovému pochopení smyslu díla, ani k utváření žákovy stanoviska vůči vztahu film - literární text.

Stavba jednotlivých lekcí je sice strukturovaná, diplomantka ukazuje poučenost o práci v hodině, ale někdy jí v popisu unikne některá činnost, např. v lekci o detailu nemá časově zařazeno právě prohlížení filmové ukázky. V této lekci je také dobře patrné, jak schází společný cíl celého projektu: žáci si všimnou detailu s protibolševickým plakátem, vedle toho se obeznámí s cenzurou šedesátých let, ale nejsou v lekci vedeni k tomu, aby si propojili politickou a ideologickou situaci za nacismu a za komunismu, třebaže právě použitý filmový detail k tomu vede dnes i tehdy.

Jiná aktivita – Scénář – zase plně opomíjí to, že DP se zaměřuje na vztah filmu a knihy Ostře sledované vlaky – jen využívá filmovou ukázkou, ale lekce je čistě technická, nedobere se k smyslu čteného a zpracovávaného textu.

Jako nápady do výuky jsou diplomantčiny aktivity převážně zajímavé, ale práce nepřináší ucelený pohled ani návrh, jak právě s filmovými adaptacemi literárních děl zacházet ve škole.

Doufám že diplomantka u obhajoby přesvědčivě doplní právě scházející celkový rozměr svého uvažování o vztahu filmu a literární předlohy, a to s ohledem na školní vzdělávání. Pouhé setrvání na detailech bych nepovažoval za obhájení práce.

V Praze dne 26. 5. 2020

Ondřej Hausenblas
Podpis